

Polling Memo

Мадэрнізацыйны скептыцызм

і надзея на сябе

КЛЮЧАВЫЯ ВЫСНОВЫ

Большасць беларусаў лічыць, што краіне патрэбныя перамены, і яны згодныя з тэзісам уладаў аб тым, што мадэрнізацыя прадпрыемстваў можа забяспечыць рост эканомікі. Аднак людзі не спадзяюцца ні на чыноўнікаў, ні на кіраўнікоў прадпрыемстваў, а схіляюцца да думкі, што залогам развіцця эканомікі з'яўляецца прыцягненне замежнага капіталу. Паводле вынікаў сакавіцкага апытання НІСЭПД, для большасці беларусаў стаў відавочным дэфіцыт кваліфікаваных кадраў, якія праводзяць мадэрнізацыю.

Другой высновай, якую можна зрабіць па выніках апытання, з'яўляецца паступовая пераарыентацыя эканамічных каштоўнасцяў насельніцтва. Беларусы аддаюць перавагу рынкавай эканоміцы з нязначным дзяржаўным рэгуляваннем. У большасці яны не разлічваюць на дзяржаву ў павышэнні дабрабыту, а патрабуюць, каб магчымасць зарабіць была ў тых, хто да гэтага імкнецца.

Нарэшце, як і было прадказана BISS, Аляксандру Лукашэнку не варта чакаць росту электаральнага рэйтыngu і ўзроўню даверу грамадзян. У цэлым, грамадская думка па палітычных пытаннях наўрад ці будзе істотна змяняцца ў бліжэйшыя кварталы. Таксама варта адзначыць, што беларусы адэкватна ацэньваюць становішча ў эканоміцы і ўласны матэрыяльны дабрабыт: дынаміка ацэнак адпавядае бягучай сітуацыі. Верагодна, з усведамленнем неабходнасці пераходу да рынкавай эканомікі звязана ўстойлівае замацаванне геапалітычнага выбару на карысць еўрапейскай інтэграцыі. Калі параўноўваць вынікі з сакавіком 2012 г., калі прарасійскія арыентацыі дасягнулі свайго максімуму, можна зрабіць выснову, што насельніцтва не адчувае станоўчай дынамікі ў адносінах Беларусі і Расіі, а еўрапейскі выбар адпавядае эканамічным каштоўнасцям насельніцтва.

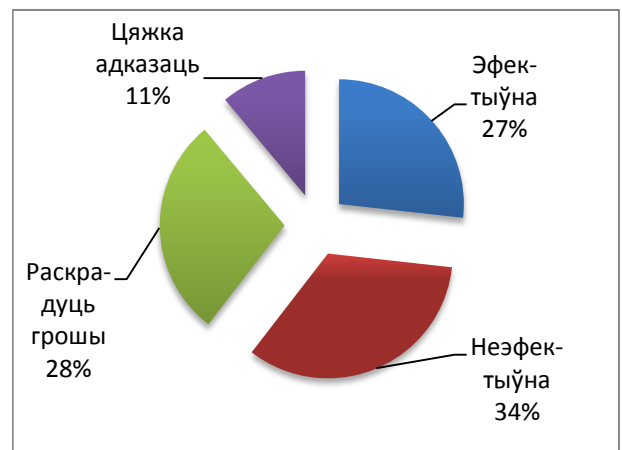
МАДЭРНИЗАЦЫЯ: У ПАРАДКУ ДНЯ

Беларусы бачаць неабходнасць пераменаў, згодныя з прэзідэнтам у тым, што мадэрнізацыя прамысловасці – задатак для паспяховага развіцця, аднак ставяць пад сумнеў эфектыўнасць праводзімай мадэрнізацыі.

Сярод беларусаў умацоўваецца думка аб тым, што краіна рухаецца ў няправільным кірунку (51,4% супраць 46,1% у снежні 2012 г.), большасць грамадзян перакананыя, што краіна мае патрэбу ў пераменах (74,8%). І пры гэтым у спосабах вырашэння гэтай праблемы сярод насельніцтва знаходзіць падтрымку мадэрнізацыйная рыторыка прэзідэнта. Так, 50,4% згодныя (і толькі 34,2% не згодныя) з заявай прэзідэнта аб тым, што «залагам умацавання беларускай дзяржаўнасці і росту дабрабыту» з’яўляецца мадэрнізацыя прадпрыемстваў.

Аднак насельніцтва скептычна ставіцца да эфектыўнасці выдаткаў на мадэрнізацыю: толькі 26,5% згодныя з тым, што грошы будуць выдаткаваныя эфектыўна. Большасць лічаць, што выдаткі будуць не эфектыўнымі (гэты варыянт адказу выбіраюць 33,4% насельніцтва). Тое, што грошы, прызначаныя для мадэрнізацыі прадпрыемстваў, раскрануць, мяркуюць 28,1%.

Дыяграма 1.
Размеркаванне адказаў на пытанне
«Грошы на мадэрнізацыю будуць патрачаныя...»

Дыяграма 2.
«Якія меры, на Вашу думку, могуць забяспечыць правядзенне ў краіне паспяховай мадэрнізацыі?»

Характэрна, што для беларусаў эфектыўнасць дзяржаўнага кіравання і кампетэнтнасць чыноўнікаў з’яўляюцца актуальнай праблемай. Нараўне з выкарыстаннем прагрэсіўных тэхналогій (з тым, што гэта неабходна для мадэрнізацыі, згодныя 46,7%), гарантыяй поспеху праграмы называецца выкараненне карупцыі (40,1%), падрыхтоўка кадрў для мадэрнізацыі краіны (41,5%) і павышэнне эфектыўнасці працы чыноўнікаў (31,4%). Акрамя таго, самым папулярным лозунгам для гіпатэтычнай прэзідэнцкай кампаніі стаў «Патрэбная кампетэнтная ўлада» – яму аддалі 6 перавагу 22,7% беларусаў.

Праблемы, якія насельніцтва прадбачыць пры правядзенні мадэрнізацыі, прымушаюць рабіць асноўную стаўку ў развіцці эканомікі на замежныя інвестыцыі: на пытанне «З чым вы звязваеце надзеі на эканамічнае развіццё краіны?» 53,3% адказваюць, што з прыцягненнем замежнага капіталу, у той час як з намаганнямі ўрада свае надзеі звязваюць 27,3%, з працай кіраўнікоў беларускіх прадпрыемстваў – 23,1%.

ЭКАНАМІЧНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ: НАДЗЕЯ НА СЯБЕ

Пытанні адносна пераменаў у Беларусі дазволілі выявіць у грамадзян схільнасць да рынкавай эканомікі і лібералізацыі, а таксама патрэбу ў магчымасцях самастойна павышаць свой узровень жыцця.

Так, самай папулярнай эканамічнай мадэллю з'яўляецца рынкавая эканоміка з нязначным дзяржаўным рэгуляваннем – за яе выступаюць 39,1% (рынкавай эканоміцы са значным дзяржаўным рэгуляваннем аддалі б перавагу 24,4% насельніцтва, планавай – 17,9%).

Большасць людзей на пытанне аб пажаданай ролі дзяржавы адказваюць, што «Дзяржава павінна забяспечваць усім грамадзянам пэўны мінімум, а хто хоча атрымліваць больш, павінен дамагацца гэтага сам» (43,6%). Самы папулярны варыянт адказу на пытанне аб тым, як павінна выглядаць ідэальная краіна, – «Людзі могуць дамагацца поспеху і зарабляюць добрыя грошы» (42,1%).

Тое, што ў пытаннях дабрабыту людзі, у першую чаргу, разлічваюць на сябе, ускосна пацвярджаецца тым, чаго яны асцерагаюцца ў жыцці. Узровень страху перад стратай працы і галечай значна ніжэйшы, чым перад стратай здароўя (27,6% і 30,6%, адпаведна, супраць 59,9%). Аднак мы бачым, што, нягледзячы на агульную тэндэнцыю падтрымкі эканамічнай незалежнасці, ёсць сацыяльная група, для якой актуальна забеспячэнне занятасці і мінімальнага ўзроўню жыцця з боку дзяржавы.

Дыяграма 3.
«Што б Вы пажадалі для Беларусі?»

АСНОЎНЫЯ ТРЭНДЫ: ПАЛІТЫКА, ЭКАНОМІКА, ГЕАПАЛІТЫЧНЫЯ АРЫЕНТАЦЫІ

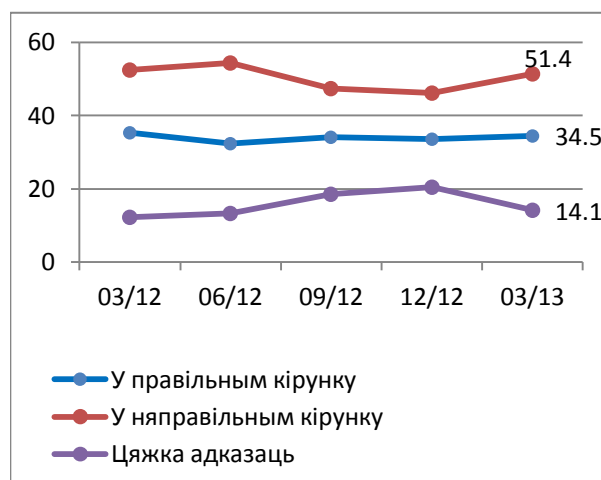
Палітыка. У сакавіку 2013 г. пацвярджаецца прагноз BISS аб тым, што рэйтынг прэзідэнта стабілізуваўся на адзнацы каля 30%, і падстаў для яго росту пакуль няма. На пытанне аб тым, за каго б прагаласавалі грамадзяне, калі б заўтра адбыліся выбары прэзідэнта, А. Лукашэнку называюць 33,4% насельніцтва. Пры гэтым, калі задаецца пытанне з альтэрнатывай: за А. Лукашэнку ці за яго канкурэнта, – цяперашняга прэзідэнта гатовыя падтрымаць толькі 30%. Аднак, верагодна, дзякуючы ўспрыняццю насельніцтвам выказванняў аб стабілізацыі эканомікі, давер да прэзідэнта трохі вырас: калі ў снежні 2012 г. доля тых, хто не давярае, перавышала долю тых, хто давярае на 10% (49,1% супраць 39,1%, адпаведна), то па апошніх дадзеных іх колькасць зраўнялася на ўзроўні 43%. Ураду пры гэтым не давяраюць 48,3%, авяраюць – 35,6% грамадзян.

Эканоміка.

Нерухомасць электаральнага рэйтыngu, пра што мы казалі раней, звязана са сфарміраванай і ўстойлівай групай людзей (каля 35%), якія падтрымліваюць курс цяперашняй улады. Як відаць з дынамікі ацэнак таго, у правільным ці няправільным кірунку развіваецца сітуацыя ў Беларусі, доля тых, хто адказвае што «ў правільным», застаецца нязменнай і толькі трохі вагаецца доля тых, хто ацэньвае кірунак развіцця як няправільны і тых, каму складана адказаць.

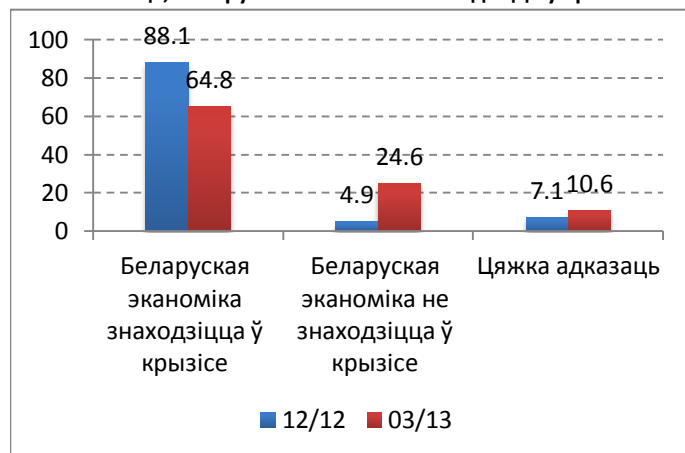
Дыяграма 4.

«Як развіваецца стан рэчаў?»

Дыяграма 5.

«Як Вы лічыце, беларуская эканоміка знаходзіцца ў крызісе?»

Ацэнка ўласнага эканамічнага становішча знізілася. Доля тых, хто за апошнія 3 месяцы фіксаваў паляпшэнне, паменшылася з 17,4% да 13,3%. Доля тых, хто адзначаў пагаршэнне, павялічылася з 26,7% да 28,7%. Гэта лёгка тлумачыцца ўстойлівым ростам заробкаў у канцы 2012 г. (па выніках снежня ўзровень быў максімальным і дасягнуў 546 даляраў) і зніжэннем заробкаў у пачатку 2013 г. (сярэдняя налічаная заробатная плата па выніках студзеня складала 506 даляраў, лютага – 522 даляраў).

Аднак, нягледзячы на аб'ектыўную ацэнку пагаршэння ўласнага матэрыяльнага становішча, грамадзяне Беларусі больш пазітыўна глядзяць на стан эканомікі ў цэлым. У параўнанні са снежнем 2012 г. знізілася доля тых, хто лічыць, што беларуская эканоміка знаходзіцца ў крызісе. Гэты істотны зрух пацвярджаецца нашай здагадкай аб тым, што ўспрыманне эканомікі як крызіснай было абумоўлена высокімі дэвальвацыйнымі чаканнямі насельніцтва. Па выніках года нават на фоне высокіх тэмпаў росту зароботнай платы (што прымушала баяцца сцэнарыя 2010–2011 гг.) не адбылося падзення беларускага рубля, таму стабілізаваліся ацэнкі эканамічнай сітуацыі.#

Геапалітыка.

Ліберальныя каштоўнасці ў пытаннях эканомікі адлюстроўваюцца і ва ўстойлівасці праеўрапейскага выбару беларусаў. Геапалітычныя арыентацыі захоўваюцца такімі ж, як і ў снежні 2012 г. Гэта сведчыць аб тым, што пасля дапамогі з боку Расіі пры выхадзе з крызісу (што паўплывала на рэзкі рост папулярнасці саюза з Расіяй у сакавіку 2012 г.) беларусы не ўбачылі ніякіх станоўчых змяненняў у адносінах дзвюх краін.

Па-ранейшаму на гіпатэтычным рэферэндуме аб аб'яднанні Беларусі і Расіі большасць прагаласавала б супраць (51,4%), за – толькі 28,1%. Адказы на пытанне аб рэферэндуме аб уступленні ў ЕС застаюцца на ранейшым узроўні, хоць па выніках апытання ў сакавіку доля праціўнікаў (39,2%) трохі перавысіла долю прыхільнікаў (37,9%), тады як у снежні 2012 г. было наадварот: доля праціўнікаў складала 37,6%, прыхільнікаў – 38,9%.

Дыяграма 6. «Што б Вы выбралі?»

